

nyos; gravitációs állandók meghatározása: a nehézségi erő vízszintes összetevőjének változása.

Az eszköz a felsőbb természettani oktatásban bizonyára nélkülözhetetlenné válik rövidesen.

Matzko Gyula.

KÜLFÖLDI TANITÁSI MOZGALMAK.

1. A magyar középfoku oktatás Jugoszláviában. Az 1931-iki népszámlálás adatai szerina Jugoszláviában 468.185 olyan egyén él, aki magyarnak vallotta magát. Ez a lényegesen megcsökkentett szám az összlakosság 3.36%-a. Ennek a magyarságnak Jugoszláviában csak egyetlen magyar gimnáziuma van Szabadkán, melynek szláv tannyelvű tagozatával párhuzamosan 8 osztályos magyar tagozata van. Fokozatosan azonban ez az iskola is elveszítette jelentőségét az ifjúság magyar szellemű és magyar anyanyelvű nevelése szempontjából, mert a magyar nyelven és a hittanon kívül most már semmit sem tanítanak magyar nyelven. A hivatalos magyarázat erre az, hogy a 61 főnyi tanári karban csak két magyar tanár van, a szláv tanárok pedig nem tudnak magyarul. Ez a magyarázat annyiban helytálló, hogy magyar tanárokból nincsen utánpótlás. A jugoszláv középiskolákból azonban össze lehetne szedni az egyetlen magyar gimnáziumhoz megfelelő számú magyar tanárt azok közül, akiket a magyar középiskolák megszüntetése után Szerbia belsejébe helyeztek át.

A háború utáni években a magyar középiskola tanulóinak száma sokkal nagyobb volt mint ma. 1922/23 tanévben a szabadkai állami gimnázium szláv tagozatába 588, a magyar tagozatba 488 tanuló járt. Azóta a zsidó, valamint a névelémmel szláv eredetűnek tartott tanulókat kötelezték, hogy a szláv tannyelvű tagozatba iratkoznak. A múlt tanévben a szláv tagozatnak 1200, a magyar tagozatnak közel 200 tanulója volt. A szláv tagozat 1200 tanulója között sok a magyar. Az iskolai értesítőben a tanulók nemzetisége nincs feltüntetve. Megközelítő pontossággal azonban megállapítható, hogy az 1200 tanuló közül legalább 200 magyar. A magyar nevű zsidó és a kétes nevű tanulók nincsenek beszámítva. Ezeket is figyelembe véve a legnagyobb valószínűséggel mondhatjuk, hogy a szláv tagozat tanulóinak 25%-a magyar anyanyelvűnek vállalja magát. Ezt a számot valószínűvé teszi az a tény is, hogy Szabadka 105,000 lakosa közül az 1931-iki népszámlálás adatai szerint 41,700 magyar anyanyelvű. Ezenkívül a szabadkai gimnáziumba sok vidéki magyar tanuló is iratkozik be.

Magyar polgári iskola egy sincsen Jugoszláviában, de van a szláv tannyelvű állami polgári iskolákban 10 párhuzamos magyar osztály, összesen 434 tanulóval.

A magyarság egyetlen tanítóképzője Belgrádban van, párhuzamos tagozata az ottani állami szláv tannyelvű tanítóképzőnek. Az első magyar tanítók a folyó tanév végén kerülnek ki ebből a tanítóképzőből.

Érdemes ezekkel az adatokkal a németiség helyzetét összehasonlítani. A 1931-iki népszámlálás szerint 499,326 német anyanyelvű lakosa van Jugosz-

lávianak, ami az összlakosság 3.59%-a. Ezeknek van egy magángimnáziumuk Verbászon. Van 5 polgári iskolájuk és pedig Belgrádban német magán, Zágrábban német evangélikus, Apatinban és Fehérentplomban az állami polgári iskolával párhuzamosan működik egy-egy német polgári iskola, újabban Verbászon van német polgári iskolája, melynek a folyó tanévben 324 tanulója van. A német polgári iskolákban 62 német polgári iskolai tanár tanít, ezek közül 15 németbirodalmi. — A verbászi német tanítóképzőnek a múlt tanévben 105, ebben a tanévben 142 tanulója van. Ezek közül 99 fiú és 43 leány.

Stud.

2. A német „*Musische Gymnasium*”. A német iskolareform sok új alkotása között egyik legérdekesebb kísérlet az ú. n. *Musische Gymnasium*, vagyis a muzsáknak szentelt gimnázium. Ez a gimnázium összegyűjti azokat a gyermekeket, akik a zenében tehetségeseknek mutatkoznak. A gimnáziumnak a rendes testi és szellemi képzés mellett a zenei alkotó erőket fejlesztik. A cél a testi és szellemi érettség mellett zenei érettség elérése. Kiváló zenepedagógusok vezetése mellett, az iskola tanulói olyan ismereteket és készségeket sajátítanak el, amelyeket iskolai- vagy politikai és kultúr szervezetek nemzeti ünnepélyeire felhasználhatnak. Az iskola, amely a tehetséget már kora gyermekkorban gondozásban részesíti van hivatva, hogy a birodalom teremtő művészeinek utánpótlásáról gondoskodjon.

A gimnázium egyébként úgy a tudományos, mint a testi nevelés szempontjából teljesen kialakult középiskola, amely emellett a zeneileg tehetséges gyermekeket zenében, beszédben és ritmikában különleges kiképzésben részesíti. A művészi tárgyak és gyakorlatok az egyes osztályok tantervébe szervelesen illeszkednek bele, ami más tárgyak megrövidítésével jár.

Az iskola, mint minden más német középiskola, az elemi iskola III., illetőleg IV. osztályából veszi fel elvben csak azokat a tanulókat, akik az elemi iskola első két osztályában jelét adták annak, hogy ezen iskola sajátos követelményeinek eleget is tudnak tenni. Szigorú felvételi vizsgákkal válogatják össze a birodalom legtehetségesebb gyermekeit és csak kivételesen vesznek fel olyan gyermeket is, akitől a tehetség későbbi kifejlését remélni lehet. Ha valamelyik gyermegről később kiténik, hogy a várakozásoknak nem felel meg, az illető kellő időben még más középiskolába helyezik át.

Az iskolában nyert érettségi bizonyítvány bármely főiskolára, de első sorban művészi tanulmányokra jogosít. A zenetanítókat képző főiskolára, valamint magasabb zenei kiképzésre első sorban ezek az iskolák jogosítanak.

A miniszteri rendelet az intézetek címét azzal indokolja, hogy ezekben nemcsak a német népi kultúrértékeknek, hanem a németséggel fajrokon klasszikus görög kultúrának nyelvben, művészetben, filozófiában és gimnasztikában kíván nevelő otthont teremteni. Ecéából az intézet bennlakással kapcsolják, hogy a növendékek egymással és nevelőikkel munkaközösségben fejlődhessenek. A nevelésre nagy gondot fordítanak, valamint arra is, hogy a cél a tanulók túlterhelése nélkül, kellő fokozatossággal legyen elérhető.

A tanárokat nagy gondtal válogatják össze. A kiválasztásnál nemcsak megfelelő szakképzettségre, hanem jellembeli arravalóságra is ügyelnek. Az eredmény első sorban attól függ, miként tudnak a hivatott nevelők az eléjük szabott művésznevelésnek egységesen megfelelni. Az intézet élére olyan pedagógusokat állítanak, akiknek a művésznevelésben már több évi tapasztalatuk van és így az új intézet feladatával is teljesen tisztában vannak.

A tanterv gondoskodik arról, hogy a különféle irányú tanulmányok között a kellő összhang meg legyen és hogy a művészi kiképzés mellett, a tudományos érettség is biztosítható. A zenei tanterv alkalmazkodik a középiskola tantervéhez kibővítve az egyes intézeteknek kiosztott különleges feladatahoz képest bemutató karénekekkel, művészi beszédre való neveléssel vagy a zene és mozgás ritmikus együttműködésével. A zenei osztálytanítás minden fokon naponként egy órával szerepel a tantervben. Az alsó osztályok alapvető feladata az énekhang kiképzése. Az Utasítás szerint meg kell mutatni, hogy szakszerű kezelés mellett, a természetesen fejlett egészséges szép gyermekhang, miként fejlődik szép férfihanggá. A középfokon, a hangváltozás miatt az éneklésben hosszabb szünet áll be, amikor valamely hangszer lép az éneklés helyébe. A kiváló énekkar helyébe most a mintaszerű ifjúsági zenekar lép. Az egyéni vagy kisebb csoportokban való zenei oktatás kiterjed a hangképzésen kívül valamely hangszerre is, ami már az alsó osztályokban megkezdődik, ezenkívül a mutatkozó tehetség esetén zenetanra és zeneszerzéstanra is.

Ezzel az iskolatervezéssel kapcsolatban a *zenepedagógiai irodalom* az utolsó pár évben igen kiterjedt, ebből felsoroljuk a következőket:

G. Schünemann: Geschichte der deutschen Schulmusik. Leipzig, 1928. Az iskolai zeneoktatás összefoglalása a korai középkortól a világháború befejezéséig. — *F. Bremer: Melodieauffassung und melodische Begabung des Kindes. Leipzig 1925.* A zenei tehetség a fejlődési korszakokban változik. A változás jellegét mutatja be 76 különféle korú tehetséges gyermekben gyűjtött anyaggal. — *A. Nестеle: Die musikalische Produktion im Kindesalter. Leipzig 1930.* A gyermek dallamteremtő képességét tárgyalja. A zenetanításnál használt feltalálási gyakorlatokhoz igen jó szolgálatot tehet. — *E. Walker: Das musikalische Erlebniss und seine Entwicklung. Göttingen.* — *M. van Briesen: Die Entwicklung der Musikalität in den Reifejahren. Lengersalza 1929.* — A zenetehetség fejlődésének lélektanával foglalkozó munkák. *M. Alt: Die Erziehung zum Musikhören. Leipzig 1935.* — *G. Schünemann: Musikerziehung. Leipzig 1930.* A zenére való mánevelést zenepszichológiai alapon tárgyalják. — *M. Vidor: Was ist Musikalität? München 1931.* — *A. Weltek: Das absolute Gehör und seine Typen. Leipzig 1938.* Tiszta zenepszichológiával foglalkoznak. A második munka igen kimerítően foglalkozik a zeneoktatás egy sokat kutatott problémájával az abszolút zenei hallással. — *W. Dankert: Das europäische Volkslied. Berlin 1939.* Az összehasonlító népdalgyűjtés igen alapos munkája. Egész Európa dalkincsét foglalja össze, feltárja a sokféle zenei összefüggést. Nagyjában jól sikerült merész kísérlet. — A zene oktatás metodikájával foglalkozó munkák: *Carl Eitz: Der Gesangunterricht als Grundlage der musikalischen Bildung. Leipzig 1924.* — *Waiter Kühn: Führung zur Musik. Lehr in Baden. 1939.* — *H. Martens:*

Musikdiktat und musikalisches Schreibwerk in der Schule. Lehr in Baden 1930. — A zenei hangképzés legalaposabb munkája az augsburgi énekiskolája igazgatójának hat kötetes munkája *Albert Greiner: Stimmbildung. Mainz 1938.* — Uj alapokra fekteti az ifjúság énekhangképzését a következő munka: *F. W. Gössler: Fragen einer Stimmerzziehung in Jugend und Volk. Wolfenbüttel 1939.* — A zenekarvezetés elméletével foglalkozik *Kurt Thomas: Lehrbuch der Chorleitung. Leipzig 1937. 2. kötet.* — A zenenevelés mai problémáit foglalja össze *Wolfgang Stumme: Musik im Volk. Grundfragen der Musik-erziehung. Berlin, 1939.*

Internationale Zeitschrift für Erziehung.

3. Finnország népfőiskolái. Finnország területe 388,000 km², tehát a történelmi Magyarország területénél is lényegesen nagyobb terület és ezen mindössze 3,5 millió ember lakik. A terület legnagyobb részét erdő borítja, a szántóföld az egész területnek csak 8%-a. A lakosság ezen a területen szétszórtan lakik, a falvakban a házak gyakran 1—2 km-nyire állanak egymástól.

Finnország közoktatásügyét múlt évi évfolyamunk 192. oldalán ismertettük, ezúttal nagyszámú népfőiskoláit mutatjuk be, amelyek seholsem alkalmazkodnak annyira az ország viszonyaihoz mint itt. Ötvenkét népfőiskola melege hívogatja a tanulni vágyó finn ifjúságot, fiúkat és leányokat egyaránt.

Az elemi iskola elvégzése után, a finn leányok egyéves háztartási iskolában, a fiúk földműves iskolában sajátítják el azokat az elméleti és gyakorlati ismereteket, amelyeket az élet tőlük megkíván. 57 háztartási és közel 100 földműves iskola nyújtja az ifjúságnak az életben nélkülözhetetlen gyakorlati készségeket. Ezek után a népfőiskoláknak nem feladata a gyakorlati ismeretek nyújtása, habár a tantervben ezek is szerepelnek. A népfőiskola első sorban általános műveltség és főképen állampolgári ismeretek terjesztésére törekszik. Célja a kikerült növendéket képessé tenni arra, hogy az életben eléje kerülő különböző véleményeket önállóan, ingadozás nélkül megítélni tudja. Innét kerülnek ki azok a helyesen gondolkodó és ítélkező gazdák és gazdaleányok, akik a szétszórt falvak szervezői és vezetői lehetnek. Mindamellet, habár a népfőiskolák háztartási és mezőgazdasági ismereteket csak korlátozott mértékben tanítanak, gazdasági hatásuk mégis igen nagy.

A népfőiskolák túlnyomó része a falusi nép lelkesedésének köszöni létét és ezért mélyen begyökereszett a falusi nép szükségletel közé. Rendszerint 10—15 község egyesületet alkot, összeadják a szükséges összeget és az egyesület lesz az iskola szervezője és fenntartója. A finn falusi nép általában nagy áldozatkészséggel járul hozzá a népfőiskola alapításához és fenntartásához. Sokhelyen nagy alapítványokat tesznek. Gyakran a lakosság maga építi föl a szükséges épületeket és a munkában a falu apraja-nagyja egyaránt részt vesz. Vannak főiskolák, amelyeket szövetkezetek vagy egyházak tartanak fenn.

A tanítványok a környező falvakból kerülnek ki, akik az itt eltöltött idő alatt annyira megszeretik az intézményt és annyira ragaszkodnak hozzá, hogy évek után is eljárnak az iskola összejöveteleire és itt megbeszélnek az

esetleg szükséges tennivalókat, amiből azután mindenki cselekvőleg kivési a maga részét. Ezek a megbeszéléseken születnek meg a különböző falusi egyesületek, szövetkezetek és ezek vezetői rendszerint az intézet volt hallgatói közül kerülnek ki.

A népfőiskola központja az egész vidék szellemi életének. A volt hallgatók tanulószövetségbe tömörülnek és nemcsak maguk járnak el, hanem népfőiskola előadói sűrűn tartanak egészségügyi, gazdasági és irodalmi estétet és ezek a vetítőképes előadások élénkséget varázsolnak a 8 hónapig tartó téli esték nyomasztó egyhangúságába. Így azután a népfőiskolák nemcsak beíratkozott növendékeiket nevelik, hanem mély hatással vannak az egész vidék lakosságára is. Időnkint itt adnak találkozót az országosan megszervezett tanulmányi körök, háztartási ismereteket terjesztő Márta körök, ifjúsági földműves körök és ezek a több napra terjedő találkozók megmozgatják az egész környéket és ünnepet varázsolnak az összejövetel helyére.

A népfőiskolák tanterve lényegükben egyeznek egymással, de azért figyelemmel vannak a vidék sajátos szükségleteire. A főtárgy mindenütt a hittan. Ezenkívül előadják a finn társadalom kialakulásának mozzanatait, a társadalom aktuális problémáit, gazdasági földrajzot, foglalkoznak Európa korszerű problémáival és minden alkalommal kutadják a Finnországra való kihatást, a számtanból tanítják az adót, a kamatszámítást, a gazdasági könyvelést, súlyt helyeznek a helyesírásra és helyes beszédképzésre. Szabad idejükben a Kalevalával foglalkoznak. A leányokat megtanítják a csecsemő-ápolásra és sok olyan ismeretre, amivel a falu közegészségügyét segíthetik. A fiúkat előkészítik a katonai életre és kioktatják őket a családalapítással járó felelősségre. Kézimunkaóráin a leányok szövést, szabást, foltozást és pecséttszítást, a fiúk bútorkészítést tanulnak.

Fölvetődik az a kérdés, hogy az így kiképzett fiúk és leányok nem töreksenek-e tömegesen a város felé, kielégíti-e őket a falu egyszerű, fejletlen életlehetősége. Igen értékes megállapítás, hogy a népfőiskola tanulói igen kis hányada törekszik a városba. A törpebirtokos gyermekei azzal a törekvéssel kerülnek haza, hogy kicsiny gazdaságukat mintagazdasággá fejlesszék.

Schweizer Erziehungs Rundschau.

4. Új középiskolai törvény Romániában. Az új román középiskolai törvény gyökeresen átalakítja a román középfokú oktatást. A román középiskola továbbra is 8 osztályú marad, de a 8 osztály három részre tagozódik. A négy alsó osztály algimnázium, a következő három osztály liceum, amely a hatodik osztálytól kezdve irodalmi és tudományos csoportra tagozódik. A nyolcadik osztály az érettségi vizsgára előkészítő harmadik tagozat. A nyolcadik osztályba csak azok a tanulók iratkozhatnak be, akik egyetemi vagy főiskolai tanulmányokra készülnek. A VII. osztály elvégzése után a tanuló vég bizonyítványt kap a középiskola végzettségéről, ezzel folytathatja tanulmányait különféle szakiskolákon vagy hivatalnoki pályára léphet. A nyolcadik osztály elvégzése után a tanulók érettségi vizsgát tesznek és pedig két részletben. A vizsga első felét január hó közepén, a másodikat június hó végén teszik le. Aki az első vizsgán bukik, ismételheti a nyolcadik

osztályt és megismételheti az érettségi vizsgálatot. Aki másodszor is bukik, az többé nem ismétélhet és meg kell elégednie a VII. osztály után nyert végbizonyítvánnyal, amivel azonban egyetemre vagy főiskolára nem iratkozhatnak be.

Az iskolai év szeptember 1-én kezdődik és június 25-ig tart. A tulajdonképeni tanítás május 1-én befejeződik, azontúl az elvégzett tananyagot ismétlik és a tanulók beszámolnak tudásukról. Az egyes osztályokban az évvégi vizsga megszűnt és az egész vonalon beszüntették a koedukációt is.

Az új törvény súlyt helyez a tehetségek kiválasztására. Ecélből deák versenyeket rendeznek és az ezeken legjobban kitűnt 3 tanuló állami ösztöndíjat kap, amit megtart mindaddig, amíg tanulmányait befejezi. Ezt a célt szolgálják továbbá az ú. n. mintaiskolák is. Minden közigazgatási kerületben feállítanak ilyen mintaiskolát, ahova csak kitűnő tanulókat vesznek föl és ha a felvett tanuló a 6-osnál kisebb érdemjegyet kap, akkor ebből az iskolából bármikor eltávolítható. Az iskolát internátussal is ellátják, hogy a falusi földműves lakosság gyermekeinek lehetővé tegyék a középiskola elvégzését.

A törvény elrendeli, hogy a tanulókat minden évharmadban orvosi vizsgálatnak kell alávetni.

Erdélyi Iskola.

5. Egységes középiskola Szlovákiában. A legújabb szlovák kormányrendelet a meglevő középfokú iskolák megszüntetésével egységes középiskolai típust szervez. Az egységes középiskola nyolcosztályú, de két tagozatú: 4 osztályú algimnázium és négyosztályú főgimnázium. A helyi viszonyok szükségletének megfelelően az algimnázium önállóan is állítható, ez esetben pótolja a megszűnő polgári iskolát. Az eddig fennálló koedukáció megszűnik és csak kivételesen engedhető meg átmenetileg még 1946-ig. Magániskolák a jövő tanévtől kezdve nem lehetnek már koedukáltak. A középiskola felső tagozata két irányú: olyan ahol a humán tárgyak és olyan ahol a reáltárgyak vannak túlsúlyban. Aki az algimnáziumból a főgimnáziumba átlép, annak hajlama, tehetsége és tervezett pályaválasztása figyelembe vételével kell döntenie, hogy melyik irányban óhajtja tanulmányait folytatni. A kétirányú iskola tárgyai: hittan, szlovák és német nyelv, egy második idegen nyelv, latin nyelv, bevezetés a filozófiába, történet, honismeret, földrajz, természetrajz, kémia, fizika, matematika, mértan, rajz, társadalmi nevelés, ének és torna. A nem szlovák tannyelvű iskolákban a szlovák nyelv helyébe az anyanyelv, a német nyelv helyébe a szlovák nyelv lép.

Volkserzieher.

6. Német iskolák a lengyel főkormányzóságban. A német uralom alá került lengyel területnek azt a részét, amelyet nem csatoltak a német birodalomhoz, főkormányzósággá alakítottak. Ennek az országrésznek közjogi helyzete még nem tisztázódott. A német birodalmi kormány legújabb rendelkezése szerint a főkormányzóság egész területén német iskolákat kell állítani. Ezeknek célja a rendelet szavai szerint: „hogy a lengyel területen német kultúrmissziót teljesítő német állampolgárok gyermekei német nevelésben részesülhessenek.“ A tervezett iskolák számát tekintve valószínűnek látszik,

hogy lengyel anyanyelvű gyermekeknek is német tannyelvű iskolákat kell majd látogatni. Csak magában a varsói körzetben 42 iskolát terveznek és ezek közül 17 iskolát már megnyitottak. Varsóban ezen kívül hétosztályú elemi iskolát nyitottak többszörösen párhuzamos osztályokkal. Az iskolát pár hónap előtt Frank fő kormányzó nyitotta meg a volt lengyel Báthory-gimnázium épületében. A fő kormányzóság többi területén 25 német iskolát terveznek ezek egy része működését szintén megkezdte már. Ezeken kívül terveznek Krakkóban német gimnáziumot és német főiskolát.

Statistikai Tudóstító.

7. Hulladékok gyűjtése az iskolában. A német birodalmi miniszter a múlt hónapban kiadott újabb rendeletével szabályozza a hulladékok gyűjtését az iskolákban. Eszerint az iskolák vezetői kötelesek a gyermekek hulladékgyűjtéseinek külön helyiséget rendelkezésre bocsátani. Az iskolák a következő háztartási hulladékot gyűjthetik:

- a) Minden iskola köteles a tanulók útján a szülői házban előforduló esonthulladékot összegyűjteni;
- b) összegyűjti a napilapokat, szaklapokat és képes folyóiratokat;
- c) összegyűjti a szövethulladékokat, a már nem használható ruhaneműt;
- d) a tanulók összehordják a ház körül előforduló vas-, réz és egyéb fémdarabokat, feltéve, hogy azok súlya nem terheli túl a gyermekeket;
- e) a palackok kupakjait, fémlapokat, tubusokat;
- f) dugókat.

A rendelet szerint a begyűlt anyag kezelésével egyik tanítót kell megbízní, aki tárgyal a gyűjtő kereskedővel és gondoskodik róla, hogy a kereskedő az összegyűlt hulladékot kellő időben elhordhassa.

A befolyó pénzre a szülőknek nincsen jogosultsága, azt az iskola saját céljaira fordíthatja. Leányiskolákban a szövethulladékokért befolyó pénzből a leányok az általuk gyűjtött mennyiség arányában kézimunkaanyagot kaphatnak.

Deutsche Wissenschaft, Erziehung und Volksbildung.

8. Tanítóhiány pótlása Németországban. Az érezhetően megfogyatkozott német tanítóság pótolhatása céljából a németbirodalmi miniszter a tanítóképző akadémia négy szemeszterét, a háború tartamára, háromra csökkentette. A harmadik szemeszter elején tesznek a jelöltek alapvizsgát és a szemeszter végén szakvizsgát. Az eddig kötelező házi írásbeli munkát is megszüntette, ezt a harmadik szemeszter írásbeli munkája pótolja.

Deutsche Wissenschaft, Erziehung und Volksbildung.

9. Katonás nevelés Kubán. Rendszerint háborús mozgalmak idején a pedagógiában is érezhető olyan törekvés, hogy az iskola is katonákat neveljen. A hangoztatott katonás nevelés ugyanis gyakran nemcsak katonás fegyelmet, hanem katonai gyakorlatokat, lövési, sőt gyakran éles cöllövési gyakorlatokat is jelent. Az azonban egészen eredeti és a pedagógiában egyedül álló jelenség, ahogy Kuba szigetén 1936 óta a katonás nevelést megvalósítják. A falusi iskolák egy részét — kísérletképpen — teljesebb katonai ve-

zetés alá helyezték. Ezen iskolák neve „Escuelas Rurales Civico-Militares“ vagyis „Polgári-katonai falusi iskolák.“ 1936-ban szervezték az első ilyen iskolákat és számuk ma már 1300-ra növekedett. Az iskolák tanítói katonai tisztviselők, akiket külön tanfolyamokon képesítenek tanítókká. Leginkább ott keletkeznek, ahol nincs még iskola és itt ez iskolák igen érezhető hiányt pótolnak, mert a kubai falusi lakosság 70%-a analfabéta.

Az iskolák szervezete szigorúan katonai szervezettel alakított pedagógiai bizottságnak van alárendelve. A bizottság vezetője egy főhadnagy. A bizottságban a különféle falusi foglalkozások egy-egy képviselője foglal helyet. Képviselve van a bizottságban a földművelés, állattenyésztés, ipar, egészségügy, háztartás stb. egy-egy kiváló szakemberével. A bizottság tagjai látogathatják az alájuk rendelt iskolákat és az iskolák vezetőivel arra törekcsenek, hogy az ország lakosságának minden kultúrától eddig érintetlen részét magasabb gazdasági és kulturális életlehetőséghez juttassák. Az iskolák a falusi társas élet központjai, esti előadásokat, ünnepélyeket, ünnepi kirándulásokat rendeznek.

Több ilyen pedagógiai bizottság valamelyik katonai ezred hatáskörébe tartozik, ennek vezetője egy kapitány, aki a kerületi tanügyi tanács feladatát végzi.

Internationale. Zeitschrift.

10. Nevelésireformok Indiában. *Gandhi Mahatma*, a hindu nemzeti mozgalom világhírű vezére, az indiai iskolaügyet is reformálni akarja. Reformtervei, az ottani viszonyokat tekintetbe véve, valóságban forradalmiak. Terveit, amelyekkel új szellemet akar az iskolákban meghonosítani, még 1937-ben terjesztette egy népgyűlés elé és különféle fórumok tárgyalásai után most kerül a nemzeti kongresszus elé. A kongresszuson három pontban foglalta össze az iskolai nevelésre vonatkozó kívánságait:

a) Kívánja az egész nép részére a hét éves ingyenes iskolakötelezettséget. Ezzel meg akarja szüntetni azt a lehetetlen állapotot, hogy Indiában a lakosságnak csak 20%-a jár iskolába. Az iskola nagyon csekély ismeretet nyújt, mert a legritkább esetben terjed 4 éven túl, ez idő alatt szerzett írní-olvasni tudás is csakhamar feledésbe jut. Az iskolában szerzett tudás csak a legritkább esetben érezhető hosszabb idő után.

b) Kívánja, hogy a tanítás mindvégig a tanuló anyanyelvén folyjon.

c) Kívánja, hogy a kézimunka legyen az iskolai nevelés központja, a gyermek minden kívánatos tulajdonsága és képessége a kézimunka útján fejlesztessek. Pedagógiai szempontból ez a harmadik kívánság vall leginkább a Gandhi szellemére. Az iskolai oktatás középpontjába a gyermek aktivitását akarja. Kézimunkát, szöveget, fonást, mezei munkát stb., amivel a fiatal indust az iskolai idő alatt is az élet valódi talaján akarja tartani. Hogy milyen forradalmi Indiában ez a kívánság, ahhoz tudni kell, hogy eddig Indiában szinte kínosan távol tartják az iskolától a munka gondolatát és az iskola kizárólag a könyv szövegére épít. Érthető tehát, hogy ez a pont támasztotta a legnagyobb ellenzést és provokálta a legtartósabb vitát. Csak legújában sikerült az indiai kormány nevelésügyi bizottságát rávenni, hogy Bombayban, Madrasban, Kashmirban és más nagyobb helyeken kísérletképen alkalmazni kezdték a Gandhi által részletesen kidolgozott cse-

levő oktatást. A bizottságnak az volt az álláspontja, hogy mielőtt az indoktatást az új alapokra helyeznék, először hozzáértő tanítókról kell gondoskodni. Most azután egyes tanítóképzőket megfelelően átalakítanak, hogy tanítókat kaphassanak, kikre a terv megvalósítását bízni lehessen.

Internationale Zeitschrift für Erziehung.
Szenes Adolf.

LAPSZEMLE.

Pedagógiai Szeminárium. A X. évfolyam első számának cikkei a nyolcosztályú elemi iskola kérdéseivel foglalkoznak. Miután tájékozatlan körökben, ahol nem néznek mélyebben a dolog lényegébe, gyakran hallani azt a véleményt, sokszor titkos vágyat, hogy a nyolcosztályú elemi feleslegesse fogja tenni a polgári iskolát, érdemes megismerni kiválóbb tanító kartársaink véleményeit az elemi iskola felsőbb tagozatának céljairól és lehetőségeiről. Ezek a vélemények a legkedvezőbb helyzetben levő budapesti iskolákra és körülményekre vonatkoznak, s nem kerül szó az osztatlan iskolákra, amelyek pedig az ország elemi iskoláinak majdnem felét teszik.

Az első cikket Horony Pálfi Aurél dr. írta: „*A nyolcosztályú népiskola a magyar megújulás szolgálatában*“ címmel. Az elemi iskola hat osztályát járt gyermektömeget az iskola 12 éves korában magára hagyta eddig, holott ebben a korban még nem helyezkedhetik el kereső pályán. A továbbképző iskola életképteknnek bizonyult, csak kényszer tartotta fenn Ennek a nagy tömegnek szellemi színvonalát emelni éppen olyan kötelesség a hazával szemben, mint a nyers anyagokkal való takarékoskodás. A népiskola nem nevelhet azonban csak szavakkal, hanem gyakorlati alapismereteket kell a gyermekekkel elsajátíttatni. A népiskolának más a célja és feladata, mint a többi iskolának. A felső tagozatba a legszegényebb családok gyermekei mennek, akiket iskolán kívül nem vár a becsület, meleg otthon. Ezért e tagozatot megfelelően átszervezett napközi otthonokkal kell kapcsolni.

A második cikket v. Somogyvári Gyula írta: „*A korszerű nevelés és a nyolcosztályú népiskola*“. A mai háborúból láthatjuk, hogy nemcsak a harcterekeken küzdő katonák, hanem az ország belsejében dolgozó minden egyes ember vállvetett munkájára van szükség a küzdelemben. A nemzetvédelem szempontjából pedig nagyon fontos, hogy a nemzet minden tagja minél több öntudattal és tudással vegye ki részét a munkából. Az új elemi iskola az ismeretanyag bővítésével és az elméleti tudásnak gyakorlati alkalmazásával ezt lehetővé fogja tenni.

A kérdésnek egyik legilletékesebb hozzászólója kétségtelenül Cser János dr., a Fővárosi Pedagógiai Szeminárium lélektani laboratóriumának vezetője. Tanulmányának címe: „*Lélek, kenyér, iskola.*“ A nyolcosztályú népiskola felső tagozatának tantervét csak akkor lehet helyesen megállapítani, ha előbb tisztában vagyunk a népiskola célkitűzésével és a népiskolaa gyermek egyéniségével, illetve személyiségének fejlődésével és adottságaival. A népiskola felső tagozatának tantervében különös tekintettel kell lenni a népiskola céljából erre a kitételre: „képesek arra, hogy ismeretei-